

Genç Kadın Hentbolcuların Hedef Yönelimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Yeşim KARAÇ ÖCAL¹, Esin KAPLAN², Ömer ÜNAL³

¹Yozgat Bozok Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Yozgat, <https://orcid.org/0000-0003-2754-9274>

²Yozgat Bozok Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Yozgat, <https://orcid.org/0000-0002-8417-1266>

³Yozgat Bozok Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Estitüsü, Yozgat, <https://orcid.org/0000-0002-8512-287X>

To cite this article/ Atf için:

Öcal Karaç, Y., Kaplan, E. ve Ünal, Ö. (2020). Genç Kadın Hentbolcuların Hedef Yönelimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 47-53.

Özet

Bu çalışmanın amacı genç kadın hentbolcuların hedef yönelimlerinin spor yaşı, eğitim durumu ve milli sporculuk durumuna göre incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda çalışmaya 166 genç kadın hentbolcu ($14.71 \pm .78$) gönüllü olarak katılmıştır. Sporcuların milli sporcu olma durumu, spor yaşı ve eğitim durumlarının belirlenmesi için araştırmacılar tarafından kişisel bilgi formu oluşturulmuştur. Sporcuların hedef yönelimlerini belirlemek için Sporda Görev ve Ego Yönelim Ölçeği (Task and Ego Orientation in Sport- TEOSQ) kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel analizi, SPSS Programı (Version 22) kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Veriler normal dağılım göstermediği için Mann Whitney-U testi kullanılmıştır. Ortalamalar arasında farkın anlamlılığı $\alpha=0.05$ olarak dikkate alınmıştır. Yapılan analizler sonucunda sporcuların eğitim durumuna göre hedef yönelimi alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gözlenmiştir ($p<0.05$). Ortalamalar incelendiğinde lise öğrencilerinin hem görev hem de ego yönelimleri açısından ortaokul öğrencilerine göre daha yüksek değerler elde ettikleri görülmektedir. Milli sporcu olma durumu ve spor yaşına göre ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmemiştir ($p>0.05$). Sonuç olarak lise düzeyinde öğrenim gören hentbol sporcularının hem görev hem de ego yönelimine sahip oldukları ve görev yönelimlerinin daha ön planda olduğu görülmektedir. Kadın sporcuların hem görev hem de ego yöneliminde başarıya rakiplerini yenerek ulaşılacağı inancı üzerine odaklandıkları söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Hedef Yönelimi, Görev ve Ego Yönelimi, Hentbol

An Investigation of Young Women Handball Players 'Target Orientation In Terms Of Some Variables

Abstract

The aim of this study is to examine the goal orientation of young female handball players according to their sports age, educational status and national sportsmanship status. For this purpose, 166 young female handball players ($14.71 \pm .78$) voluntarily participated in the study. A personal information form was created by the researchers to determine the national athlete status, sports age and educational status of the athletes. Task and Ego Orientation in Sport-TEOSQ was used to determine the goal orientation of the athletes. Statistical analysis of the data was carried out using the SPSS Program (Version 22). Since the data did not show normal distribution, Mann Whitney-U test was used. The significance of the difference between the averages was taken into account as $\alpha = 0.05$. As a result of the analysis, a statistically significant difference was observed in the sub-dimensions of goal orientation according to

the educational status of the athletes ($p < 0.05$). When the averages are examined, it is seen that high school students have higher values than middle school students in terms of both task and ego orientation. No statistically significant difference was observed according to the status of being a national athlete and the age of sports ($p > 0.05$). Consequently, it is seen that handball athletes studying at high school level have both task and ego orientation. It can be said that female athletes focus on the belief that success can be achieved by defeating their competitor.

Keywords: Goal Orientation, Task and Ego Orientation, Handball.

GİRİŞ

Motivasyon, hem spor psikolojisi hem de diğer alanlarda geniş çapta araştırılmaktadır. Motivasyon üzerine güncel bilişsel araştırmalar, araştırmacıları spor aktivitesine katılımı ve kalıcılığı, spor katılımının yoğunluğunu ve spor performansını hedef odaklı olarak anlamaya yönlendirir (Barić ve Horga, 2006). Başarı hedefleri teorisi, baskın bir teorik çerçevedir. Nicholls'ün çerçevesi, "bireyler rasyonel bir şekilde çalışır ve benimsenen başarı hedefi veya hedefleri gelecekteki başarı referans kararlarına ve davranışlarına rehberlik eder" varsayımları üzerine inşa edilmiştir. Nicholls'ün ve tüm başarı hedefi çerçevelerindeki bir numaralı eylem hedefi, yeterliliğin gösterilmesidir (Lochbaum, Kazak Çetinkalp, Graham, Wright, ve Zazo, 2016). Duda (1989) ve Duda ve Nicholls (1992), TEOSQ'u üretmek için görev ve ego oryantasyon yapılarını geliştirerek Nicholls'ün (1985) ölçüsünü akademik alandan spor alanına dönüştürmüşlerdir (Lochbaum vd., 2016).

TEOSQ kabul edilebilir psikometrik özellikler göstermiş ve 1980'lerin sonlarından beri spor bilimlerinde yaygın bir şekilde kullanılmaktadır (Lochbaum vd., 2016). Görev ve Ego hedef yönelimi, sporda başarı bağlamında önemli hedef perspektifleridir ve bu kuramda temel başarı hedeflerinin belirlenmesi, sporcunun kendi başarısını değerlendirmedeki yönelimini anlamak açısından önemlidir (Perera, 2020; Doğan, 2005). Görev odaklı bireyler, yeteneklerin değişebileceğine ve öğrenme, öz referans, ustalık, kişisel gelişim ve çabaya odaklanabileceğine inanırlar. Ego odaklı bireyler ise, yeteneklerin sabit olduğuna ve performansa, sonuca, diğer referanslara, kişisel başarıya odaklanılmasına inanırlar (Meira ve Fairbrother, 2018).

Görev yönelimi, hedef yönelimi teorilerine göre daha önemli bir yönelim olarak düşünülmektedir ve daha büyük başarılar için, hem erkek hem de kadın sporcular, kendilerini diğerleriyle karşılaştırmak yerine becerilerde ustalaşmalıdır (Perera, 2020). Genel olarak hedefler ortogondur; katılım durumu ise ortogonal değildir. Dolayısıyla, birçok katılım durumu olabilir ve bunları tanımlayıcı özelliklerle etiketleyebiliriz (örneğin, kendine referans verilmiş katılım, sosyal onay egosu, vb.) Ancak buradaki kritik nokta, birden çok katılım durumu olsa da, mutlaka çok yönlü hedef yönelimlerimizin olmamasıdır.

Her katılım durumu, kaçınılmaz olarak karşılık gelen hedef yönelimlerine sahip değildir. Hedef yönelimleri ortogonal olduğu için, her bir hedef yöneliminin göreceli gücünün birden fazla katılım durumuna yol açabileceği görülmektedir. Örnek olarak, yüksek görev ve düşük ego hedef yönelimleri olan bireylerin görev katılımı göstereceğini, yüksek ego ve düşük görev hedefi olanların ego katılımı göstereceği gibi (Roberts ve Treasure, 2012).

Literatürde sporcuların hedef yönelimleri ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır ve sporcuların yönelimleri farklılık göstermektedir (Maliki, Abdullah, Juahir, Musa, Kosni, Mat-Rasid ve Eswaramoorthi, 2017; Baro, Jiten Singh, Thapa ve Changmai, 2017; Altıntaş ve Koruç, 2010; Jain ve Sparna, 2016; Lochbaum, Kallinen ve Kontinen 2017; Sorate ve Khan, 2016; Toy, 2015).

Başarı veya başarısız olma hissi, sporcunun hedef yönelimine bağlı olarak şekillenmektedir. Başarı, hedef yönelimini kıyaslamayla belirleyebilir. Aslında, hedef yönelimi, bireyin kendi başarılarını değerlendirmelerine olanak tanıyan hedeftir (Belli, 2015). Dolayısıyla, hedef yöneliminin sporcu tarafından seçilen boyutları başarı duygusu kazanmanın hangi yönelimde olduğunu göstermektedir. Böylece branşlara göre hedef yönelimlerinin belirlenmesi, sporcuların motivasyon durumlarında öz düzenleme yapabilmelerine olanak sağlayacak fırsatı gözler önüne sermektedir. Bu bağlamda mevcut çalışmada, genç kadın hentbolcuların hedef yönelimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Genç kadın hentbolcuların hedef yönelimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesine odaklanan bu araştırma, tarama modellenli araştırmalardan ilişkisel tarama modeli ile desenlenmiştir. Bu modelde amaç ilişkinin değişip değişmediği ve değişti ise ne derecede değiştiğini ortaya koymaktır (Karasar, 2013).

Çalışma Grubu

Mevcut çalışmanın evrenini kadın hentbol sporcuları; örneklemini ise yaşları (14.71 ±.78) yıl olan toplam 166 kadın hentbol sporcusu oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Kişisel Bilgi Formu

Araştırma grubunun milli sporcu olma durumu, spor yaşı ve eğitim durumlarının belirlenmesi için araştırmacılar tarafından kişisel bilgi formu oluşturulmuştur.

Sporda Görev ve Ego Yönelimi Ölçeği (Task and Ego Orientation in Sport-TEOSQ)

Ölçek Duda ve Nicholls (1992) tarafından geliştirilmiş ve Toros (2001) tarafından Türkçe'ye uyarlaması sporcular üzerinde yapılmıştır. Ölçek 7'si görev, 6'sı ego yönelimi olmak üzere toplam 13 maddeden oluşmaktadır. Ölçek beşli likert değerlendirme sistemine göre düzenlenmiştir. Toros (2001) in uyarlama çalışmasında görev ve ego yönelimi olmak üzere iki faktörün genel varyansın %58 ini açıklamaktadır. Cronbach ve alpha değerleri görev .87, ego yönelimi için .85 olduğu bulunmuştur. Test-tekrar test güvenilirliği görev ve ego yönelimi için sırasıyla .65, .72 olduğu bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Verilerin istatistiksel analizi, SPSS Programı (Version 22) kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Verilerin tanımlayıcı istatistikleri yapılmış ve katılımcı sayısı 50 kişinin üzerinde olduğu için Kolmogrov Simirnow testi kullanılarak normal dağılım ölçütleri kontrol edilmiştir. Veriler normal dağılım göstermediği için Mann Whitney-U testi kullanılmıştır. Ortalamalar arasında farkın anlamlılığı $\alpha=0.05$ olarak dikkate alınmıştır.

BULGULAR

Araştırma grubunun yaş ve hedef yönelimi alt boyutlarına verdikleri yanıtların ortalama ve standart sapmaları Tablo 1.' de verilmiştir.

Tablo 1. Yaş ve Hedef Yönelimi Alt Boyutları Ortalama Ve Standart Sapma Değerleri

	N	Ort	Ss
Yaş	166	14.71	.78
Görev Yönelimi	166	26.63	6.89
Ego Yönelimi	166	21.50	5.20

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan genç hentbolcuların yaş ortalamaları $14.71 \pm .78$ ' dir. Sporcuların hedef yönelimi alt boyutlarında elde ettikleri ortalama değerlerde en yüksek ortalama değer görev yönelimi ($26,63 \pm 6.89$) alt boyutunda, en düşük ortalama ise ego yönelimi (21.50 ± 5.20) alt boyutundadır. Araştırmaya katılan genç hentbolcuların milli sporculuk durumuna göre Mann WU testi sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Milli Sporcu Olma Durumuna Göre Mann Whitney U Testi

	Milli (n=44)		z=	p=	Milli değil (n=122)	
	\bar{x}	Ss			\bar{x}	Ss
Görev	27.27	7.68	-1.104	.270	26.40	6.60
Ego	22.86	5.91	-1.853	.064	21.00	4.85

Tablo 2 incelendiğinde analiz sonuçlarına göre sporcuların hedef yönelimi alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Araştırmaya katılan genç hentbolcuların eğitim durumuna göre Mann WU testi sonuçları Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Eğitim Durumuna Göre Mann Whitney U Testi

	Ortaokul (n=91)		z=	p=	Lise (n=75)	
	\bar{x}	Ss			\bar{x}	Ss
Görev	24.40	7.46	-4.342	p=.000*	29.34	4.96
Ego	20.83	5.11	-2.010	p=.044*	22.30	5.23

Tablo 3 incelendiğinde, eğitim durumuna göre sporcuların hedef yönelimi alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Bu farklılık hem görev hem de ego yöneliminde lisede öğrenim gören hentbolcular lehinedir. Araştırmaya katılan genç hentbolcuların spor yaşına göre Mann WU testi sonuçları Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Spor Yaşına Göre Mann Whitney U Testi

	1-3 yıl (n=58)		z=	p=	4 yıl ve üzeri (n=108)	
	\bar{x}	Ss			\bar{x}	Ss
Görev	25.94	6.69	-1.171	.242	20.86	5.41
Ego	27.00	7.00	-.932	.351	21.84	5.08

Analiz sonuçlarına göre sporcuların hedef yönelimi alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Mevcut çalışmanın amacı genç kadın hentbolcularının hedef yönelimlerinin, eğitim durumu, milli sporculuk durumu ve spor yaşına göre incelenmesidir.

Yapılan analizler sonucunda, kadın hentbolcuların görev yönelimi puanlarının ego yönelimi puanlarından daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Meganck, Lintunen, Ojala, Vålmaa, Tynjälä, Vanden Auweele ve Kannas (2003), çalışmalarında takım ve bireysel branşlarda yer alan sporcuların hedef yönelimlerini karşılaştırmışlardır. Sonuç olarak, takım sporlarında yer alan sporcuların görev yönelimi puanları daha yüksektir. Sporcuların hedef yönelimi alt boyutlarında elde ettikleri ortalama değerlerde en yüksek ortalama değer görev yönelimi alt boyutunda bulunmuştur.

Eğitim durumuna göre sporcuların hedef yönelimi alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılık hem görev hem de ego yöneliminde lisede öğrenim gören hentbolcular lehinedir. Lise öğrencilerinin görev ve ego yönelim ortalamaları incelendiğinde görev yönelim ortalamalarının ego yönelim ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Hedef yöneliminin göreceli gücü birden fazla katılıma neden olabilir (Roberts ve Treasure, 2012). Burada lisede öğrenim gören sporcuların yüksek görev ve düşük ego hedeflerine yöneldikleri, dolayısıyla yüksek görev katılımı göstereceği görülmektedir.

Balkis (2019) çalışmasında sporcuların eğitim düzeylerine göre görev ve ego yönelimleri istatistiksel açıdan anlamlı farklılık göstermektedir. Gano-Overway, Guivernau, Magyar, Waldron ve Ewing (2002) çalışmalarında takım sporlarından voleybol ve bireysel spor yapan kadın sporcuların hedef yönelimlerini incelemişler. Sonuçlar, voleybolcuların görev yönelimlerinin rakibe daha yüksek olduğunu göstermektedir. Williams ve Gill (1995), çalışma sonuçları, görev yönelimi puanları yüksek olan sporcuların eforun kuvvetli bir belirleyicisi olduğunu bulmuşlardır.

Analiz sonuçlarına göre sporcuların spor yaşlarına göre hedef yönelimleri incelendiğinde alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Özsarı ve Çetin (2019), çalışmalarında amatör futbolcuların hedef yönelimlerini bazı değişkenlere göre incelemişler. Amatör futbolcuların görev ve ego yönelimleri spor yaptığı yıl değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlar.

Analiz sonuçlarına göre milli sporculuk durumuna göre hedef yönelimi alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Ortalamalar incelendiğinde, en yüksek görev ($ort= 27.27$) ve ego yönelimi ortalaması ($ort=22.86$) milli sporcularda ($n=44$) görülmektedir.

Literatürde görev yöneliminin, başarı durumlarında olumlu davranış geliştirmede daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Görev yönelimi puanı yüksek olan sporcuların, fazla çaba sarf etmeyi ve bir önceki performansından daha iyisini yapma istediğinin daha ön planda olduğunu belirtilmektedir. Ego yönelimli bireyler ise zor olarak düşünülen görevlerden kaçınır ve diğerlerinin performansını kendi performansı ile karşılaştırmaktadır. Antrenörlerin bu faktörleri göz önünde bulundurarak antrenman programlarını düzenlemelerini ve bu programlarda sporcuların hangi hedef yönelimini tercih ettiklerini değerlendirmeleri önerilmektedir.

Sonuç olarak lise düzeyinde öğrenim gören hentbol sporcularının hem görev hem de ego yönelimine sahip oldukları görülmektedir. Hentbol sporcularının hedef yönelimleri incelendiğinde daha çok görev yönelimine katılım gösterdikleri görülmektedir. Kadın sporcuların hem görev hem de ego yöneliminde başarıya rakiplerini yenerek ulaşılacağı inancı üzerine odaklandıkları söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Altıntaş, A. Y., ve Bayar Koruç, P. T. D. (2010). *Sporcuların hedef yönelimleri, algılanan güdüsel iklimleri ve algılanan fiziksel yeterliklerinin cinsiyete ve deneyim düzeyine göre karşılaştırılması*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Ankara
- Balkis, F, (2019). *Elit Seviyedeki Tenisçilerin Görev ve Ego Yönelimi Hedeflerinin Başarı Motivasyonlarına Etkisinin Araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baro, M., Jiten Singh O., Thapa S., Changmai S. (2017). The task and ego orientation between inter-varsity badminton and football players. *Emerging Trends in Fitness and Sports Sciences*. Volume I.
- Barić, R., and Horga, S. (2006). Psychometric properties of the croatian version of task and ego orientation in sport questionnaire (CTEOSQ). *Kinesiology: International Journal of fundamental and applied kinesiology*, 38(2), 135-142.
- Doğan, O. (2005). *Spor Psikolojisi*. Ankara: Nobel Kitapevi.
- Duda, J. L., (1989). Relationship between task and ego orientation and the perceived purpose of sport among high school athletes. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 11, 318-335.
- Duda, J. L., Nicholls, J. G. (1992). Dimensions of achievement motivation in schoolwork and sport. *Journal of Educational Psychology*, 84, 290-299.
- Gano-Overway, L. A., Guivernau, M., Magyar, T. M., Waldron, J. J., and Ewing, M. E. (2002). Achievement goal perspectives, perceptions of the motivational climate, and sportspersonship: Individual and team effects. *Psychology of Sport and Exercise*, 6, 215-232
- Jain T. and Sparna R. (2016). Prakriti, Task And Ego Orientation İn Interstate Level Sports Person. *IAHRW International Journal of Social Sciences*, 4(3), 407-411.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Lochbaum, M., Kazak Çetinkalp, Z., Graham, K. A., Wright, T., and Zazo, R. (2016). Task and ego goal orientations in competitive sport: A quantitative review of the literature from 1989 to 2016. *Kinesiology: International journal of fundamental and applied kinesiology*, 48(1), 3-29.
- Lochbaum, M., Kallinen, V., and Konttinen, N. (2017). Task and ego goal orientations across the youth sports experience. *Studia sportiva*, 11(2), 99-105.
- Maliki, A. B. H. M., Abdullah, M. R., Juahir, H., Musa, R. M., Kosni, N. A., Mat-Rasid, S. M., ... and Eswaramoorthi, V. (2017). Back translation reliability of TEOSQ in team game, individual game and gender category. *Journal of Fundamental and Applied Sciences*, 9(2S), 467-484.
- Meganck, J., Lintunen, T., Ojala, K., Välimaa, R., Tynjälä, J., Vanden Auweele, Y., and Kannas, L. (2003). *Differences in motivational orientation, exercise activity, self-perceived physical fitness, and self-esteem between participants in different sport events among Finnish 11- to 15-year old students*. European Congress Of Sport Psychology Edition: 11th Location: Copenhagen, Denmark, 22-27, July
- Meira, C. M., and Fairbrother, J. T. (2018). Ego-oriented learners show advantage in retention and transfer of balancing skill. *Journal of Motor Learning and Development*, 6(2), 209-219.
- Özsarı, A., ve Çetin, M. Ç. (2019). Amatör Futbolcuların Görev ve Ego Yönelimlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 99-109.
- Perera, D. S. L. (2020). A study of task and ego goal orientation of gold medal winning athletes of Sri Lanka. *IOSR Journal of Sports and Physical Education (IOSR-JSPE)*. 7(6), 07-10.
- Roberts, G. C., and Treasure, D. (2012). Advances in motivation in sport and exercise. *Human Kinetics*.
- Sorate, B. A., and Asim, K. H. A. N. (2016). The task and ego orientation of different games players of Jimma University. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 18(3), 8-11.
- Toros, T. (2001). Elit ve elit olmayan erkek basketbolcularda hedef yönelimi, güdüsel iklim ve hedeflerin özgünlük güçlük derecesi özelliklerinin yaşam doyumuna etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Sağlık bilimleri Enstitüsü. Mersin
- Toy, A. B. (2015). *Serbest ve grekoromen stil güreşçilerin hedef yönelimi ve yaşam doyumu ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Çorum
- Vosloo, J., Ostrow, A., and Watson, J. C. (2009). The relationships between motivational climate, goal orientations, anxiety, and self-confidence among swimmers. *Journal of Sport Behavior*, 32(3), 376-393.
- Williams, L., Gill, D. L. (1995). The role of perceived competence in the motivation of physical activity. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 17(4), 363 - 378.